Το Νόμισμα ως Αρχαιολογική Μαρτυρία

- **Κωδικός μαθήματος:** Ε-2
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Εξάμηνο σπουδών:** Α'
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Διδάσκων/ουσα:** Μανόλης Ι. Στεφανάκης, Αναπληρωτής Καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας και Νομισματικής (Πανεπιστήμιο Αιγαίου). Mariusz Mielczarek, Professor hab. in Classical Archaeology and Numismatics (Nicolaus Copernicus University, Toruń, Poland).
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα, εξετάζει τη σχέση της Αρχαιολογίας με τη Νομισματική και τη σημασία του νομίσματος, ως αρχαιολογικής μαρτυρίας, για την ερμηνεία του παρελθόντος. Παρουσιάζονται οι τύποι της αρχαιολογικής μαρτυρίας με βάση την αρχαιολογική θεωρία, τα χαρακτηριστικά του νομίσματος, οι νομισματικοί όροι και η μεθοδολογία. Εξετάζονται τέσσερεις επιμέρους κατηγορίες αρχαιολογικής-νομισματικής μαρτυρίας: οι «θησαυροί», τα εγκαίνια, τα σποραδικά ανασκαφικά νομίσματα και τα εντάφια νομίσματα, ενώ αναλύεται, επιπλέον, η σημασία του νομίσματος ως τεχνουργήματος και φορέα τέχνης. Όλα τα παραπάνω εξετάζονται μέσα από μελέτες περιπτώσεων, ενώ παρουσιάζονται κατά περίπτωση και νομισματοκοπίες πόλεων ή ευρύτερων περιοχών της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, πάντα μέσα στο γενικότερο πλαίσιο της ιστορίας, της τέχνης και του πολιτισμού εν γένει της περιοχής. Το μάθημα επιχειρεί να καταστήσει κατανοητή η θέση του νομίσματος, όχι μόνον ως συναλλακτικού μέσου, αλλά και ως τεκμηρίου για την ιστορία, την αρχαιολογία και την τέχνη της εκάστοτε εποχής σε έναν συγκεκριμένο τόπο.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/ριες θα γνωρίζουν:
  - -Να ορίζει τι είναι αρχαιολογική μαρτυρία και τι είναι νόμισμα.
  - -Να αναγνωρίζει τα βασικά στοιχεία της ταυτότητας του νομίσματος, τα ειδολογικά χαρακτηριστικά του, καθώς και ζητήματα «παθολογίας» των νομισμάτων.
  - -Να αντιλαμβάνεται το νόμισμα ως μορφή αρχαιολογικής μαρτυρίας, όταν αυτό εμφανίζεται σε «θησαυρούς», σε αποκρύψεις εγκαινίων, στο ανασκαφικό πλαίσιο και σε ταφές.
  - -Να αντιλαμβάνεται τη σημασία της νομισματικής εικονογραφίας και του νομίσματος εν γένει ως φορέα τέχνης.

- -Να εξηγεί την εμφάνιση και εξέλιξη του νομίσματος στον ελληνικό κόσμο της Μεσογείου και να αναγνωρίζει την παραγωγή σημαντικών νομισματοκοπείων ή/και περιοχών του αρχαίου Ελληνικού κόσμου.

- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη (Μ/ΤΜΣ*):**

α) Εγχειρίδια μαθήματος:

- **Camilli, L., Sorda, S. (επιμ.) 1986.** *La Moneta nei contesti archeologici, Esempi dagli scavi di Roma,* Atti dell'Incontro di Studio Roma 1986. Roma: Instituto Italiano di Numismatica.
- **Casey, P.J. and Reece, R. (επιμ.) 1988**[2]. *Coins and the Archaeologist,* London: Seaby.
- **Casey, P.J. 1986**. *Understanding Ancient Coins: An Introduction for Archaeologists and Historians*. Norman: University of Oklahoma Press.
- **Clarke H. and Schia, E. 1989**. *Coins and Archaeology*. Medieval Archaeology Research Group, Proceedings of the first meeting at Isegran, Norway 1988. BAR –S556.
- **Crawford, M.H. 2003.** «Thesauri, hoards and votive deposits», στο de Cazanove, O. and Scheid, J. (επιμ.), *Sanctuaires et sources*. Rome: École française de Rome, 69-84 (Μ).
- **de Callatay, F. 2006.** "Greek coins from archaeological excavations: a conspectus of conspectuses and a call for chronological tables", *Agoranomia: Studies in Money and Exchange Presented to John H. Kroll,* 177-200 (Μ).
- **Dubuis, O.F., Frey-Kupper, S., Perret. G. (επιμ.) 1999**. *Trouvailles monétaires de tombes. Actes du 2e colloque international du Groupe suisse pour l'étude des trouvailles monétaires* (Neuchâtel, 3-4 mars 1995), Lausanne.
- **Kemmers, F. and Myrberg, N. 2011.** «Rethinking numismatics. The archaeology of coins», *Archaeological Dialogues* 18 (1), 87-108 (Μ).
- **Knapp, R.C., Mac Isaac, J.D. 2005**. *Excavations at Nemea III. The Coins*. Berkeley: University of California Press (Μ).
- **Lacroix, L. 1974.** *Etudes d'archéologie numismatique*, Paris: de Boccard.
- **Lockyear, K. 2012.** "Dating coins, dating with coins", *Oxford Journal of Archaeology*, 31.2, 191–211 (Μ).
- **Mielczarek, M. (επιμ.) 2012**, *Coin Hoards as Economic Evidence*, Lódź: Archaeological and Ethnological Museum (ΤΜΣ-737.4 COI).
- **Sheedy, K.A. (επιμ.) 1997.** *Numismatic Archaeology, Archaeological Numismatics*, Oxbow Monographs in Archaeology, 75, Oxbow [for] the Australian Archaeological Institute at Athens (ΤΜΣ-737.0938, 22).
- **von Kaenel H.-M. and Kemmers, F. (επιμ.) 2009**. *Coins in Context I: New Perspectives for the Interpretation of Coin Finds*. Studien zu Fundmünzen der Antike 23 Mainz: von Zabern.

* Μ= αναρτημένη στην πλατφόρμα Moodle, ΤΜΣ= διαθέσιμη στη βιβλιοθήκη της Πανεπιστημιακής Μονάδας Ρόδου.

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

- **Blackburn, M. 2011**. «Coinage in its Archaeological Context», στο D.A. Hinton, S. Crawford and H. Hamerow (επιμ.), *The Oxford Handbook of Anglo-Saxon Archaeology, Oxford,* 580-599.
- **Harris, W.V. (επιμ.) 2008.** *The Monetary Systems of the Greeks and the Romans*. Oxford: Oxford University Press (M).
- **Howgego, C. 1990.** «Why did Ancient States Strike Coins?», *Numismatic Chronicle* 150: 1-25 (M).
- **Howgego, Ch. 2009.** *Η Αρχαία Ιστορία μέσα από τα Νομίσματα*. Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης (Τίτλος πρωτοτύπου: *Ancient History from Coins*. London – New York: Routledge 1995 (Μ/ΤΜΣ-737.4938 HOW).
- **Kraay, C.M. 1976.** *Archaic and Classical Greek Coins*. London: Methuen.
- **Lacroix, L. 1949.** *Les Reproductions de statues sur les grecques. La Statuaire archaïque et classique*. Bibliothèque de la Faculté de Philosophie et Lettres de l'Université de Liège, fasc. 116. Liege.
- **Le Rider, G. 2001.** *La naissance de la monnaies: pratiques monétaires de l'Orient ancien*. Paris: PUF.
- **Metcalf W.E (επιμ.) 2012.** *The Oxford Handbook of Greek and Roman Coinage*, Oxford - New York: Oxford University Press.
- **Mørkholm, O. 1991.** *Early Hellenistic Coinage. From the Accession of Alexander to the Peace of Apamea (336-186 BC)*, Cambridge.
- **Osborne, R. 2009.** *Greece in the Making, 1200-479 BC*.) Milton Park, Abingdon, Oxon; New York: Routledge), (ειδ. 237-245) (M).
- **Schaps, D.M. 2004.** *The Invention of Coinage and the Monetization of Ancient Greece*. Ann Arbor: University of Michigan Press (M).
- *Sylloge Nummorum Graecorum* – Project (http://www.sylloge-nummorum-graecorum.org/).
- **Von Reden, S. 1997.** 'Money, law and exchange: coinage in the Greek polis', *Journal of Hellenic Studies* 117: 154-176 (M).
- **Γκατζόλης, Χ. 1997.** *Τα Νομίσματα της Μακεδονίας. Από τον 6ο αι. π.Χ. έως το 148 π.Χ.*. Θεσσαλονίκη.
- **Στεφανάκης, Μ.Ι. 2013**. *Η Νομισματική Παραγωγή της Πολυρρήνιας από τον 4ο αι. π.Χ. μέχρι τον 1ο αι. μ.Χ.*, Ευλιμένη, Σειρά Αυτοτελών Εκδόσεων 1, Ρέθυμνο: Μεσογειακή Αρχαιολογική Εταιρεία (ISBN: 978-618-80666-0-1) (ΤΜΣ-737.409 ΠΟΛ).

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, συγγραφή δοκιμίων, παρουσιάσεις εργασιών

- **Μέθοδοι αξιολόγησης/ βαθμολόγησης:** Βαθμολόγηση δύο (2) γραπτών εργασιών κατά τη διάρκεια του εξαμήνου (40%). Τελική εργασία μαθήματος (60%).

- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική και Αγγλική

- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Διαλέξεις και σεμιναριακού τύπου παραδόσεις με τη συμμετοχή των φοιτητών/τριων μέσω της συγγραφής και παρουσίασης εργασιών κατά τη διάρκεια του μαθήματος.